

Zahorán Csaba

NKE Közép-Európa Kutatóintézet

Volt egyszer egy Trianon-obeliszk

Eltávolították a tíz éve emelt révkomáromi szlovák Trianon-emlékművet

2020. április 16-án csendben, már-már észrevétlenül tűnt el Révkomárom (Komárno) egyik legellentmondásosabb köztéri emlékműve, a szlovák–magyar határon emelt Trianon-oszlop. Különösen annak fényében fura ez az érdektelenség, hogy milyen nagy figyelmet kapott az emlékmű 2010. június 4-i felavatása. A fekete obeliszk így még a tizedik évét sem érthette meg ezen a helyen, holott egy jelentős történelmi esemény szlovák nemzeti narratíváját testesítette meg.

Az [emlékmű felállítása](#) nem csupán a trianoni békeszerződés 90. évfordulójához kötődött, hanem a Magyarországon és Szlovákiában egyaránt zajló politikai és választási küzdelmekhez és a két nemzetépítés rivalizálásához is. Robert Fico szociáldemokrata-nacionalista koalíciója (amelyben a SMER-SD mellett a Ján Slota vezette Szlovák Nemzeti Párt /SNS/ és a Vladimír Mečiar-féle Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom Néppárt /ES-HZDS/ vett részt) a kampány során is kijátszotta a „magyar kártyát”, és mindent megtett annak érdekében, hogy a szlovák nemzeti érdekek tántoríthatatlan védelmezőjeként lépjen fel a különféle magyar törekvésekkel szemben. A Fidesz 2010. áprilisi kétharmados választási győzelmét követően ugyanis május utolsó napjaiban sor került két, a szimbolikus politizálás szempontjából is jelentős nemzetépítő aktusra: az egyszerűsített honosítás bevezetésére (azaz a kettős állampolgárság megszerzésének megkönnyítésére) és a trianoni évforduló Nemzeti Összetartozás Napjaként való intézményesítésére. Mindkét rendelkezés „Trianonhoz” kapcsolódott: az első annak

hosszútávú következményeire reagált – a magyar–magyar kapcsolatok szorosabbra fűzésével –, míg a másik a magyar kollektív emlékezetben próbálta meg elhelyezni a június 4-i dátumot. Az intézkedések, illetve a Jobbik magyarországi megmozdulásai azonban kiváltották a szlovák nacionalisták tiltakozását, ami többek közt egy szlovák állampolgársági „ellentörvény” elfogadásában és saját trianoni jelképek állításában nyilvánult meg.

A szélsőséges, sovinszta kirohanásairól hírhedt volt zsolnai polgármester, Ján Slota 2010. június 3-án előbb Pozsonyban, a főposta épületén avatott fel egy emléktáblát, majd 4-én Révkomárom következett.

A pozsonyi emléktábla (Zahorán Csaba képe)

A pozsonyi emléktábla

A pozsonyi [Új Szó összefoglalója](#) szerint a határvárosba több száz észak-szlovákiai SNS-szimpatizánst is hoztak autóbuszokkal, hogy meghallgassák a nacionalisták konferenciáját Trianonról, azt követően pedig részt vegyenek a Duna-híd előtti Trianon-oszlop felavatásán, miközben a református templom kertjében egy „magyar” Trianon-emlékművet is felállítottak. Bár a révkomáromi eseményen a tervek szerint Robert Fico kormányfő is részt vett volna, végül az árvízre hivatkozva mégsem jelent meg. Mindazonáltal a június 12-re kiírt szlovákiai parlamenti választás kampányának egyik kiemelt eseményeként, illetve a magyar–szlovák nemzeti mozgósításra való tekintettel nagy médiafigyelem övezte a révkomáromi akciókat.

A trianoni veszteséget felidéző magyar emlékműhöz képest a Szlovák Nemzeti Párt emlékoszlopa az 1918-as csehszlovák nemzeti törekvések nemzetközi elismerését idézi fel. Mind az SNS révkomáromi oszlopán, mind a pozsonyi tábláján a következő felirat szerepel:

Trianoni békeszerződés / The Trianon Peace Treaty / 1920. június 4.

A Szlovák Köztársaság köszönetét fejezi ki a szövetséges hatalmaknak, hogy 1920. június 4-én, a Grand Trianon-palotában, a Párizs melletti Versailles-ban, megkötötték a trianoni békeszerződést Magyarországgal, amely megpecsételte a történelmi Magyarország szétesését, elhelyezte Csehszlovákiát, valamint más államokat az őket megillető határokon belül, és új arcot adott Európának.

„Amikor 1920. június 4-én háromnegyed ötkor a Trianon nevet viselő szerződés alá odaírtam a nevemet, tudtam, hogy a szlovák nemzet elszámolását írom alá a volt történelmi Magyarországgal, elszámolást az elejétől a végéig a nemzetem vérével, szenvedésével és nyomorúságával aláírt számlákért. Az ilyen elszámolás pedig örök.” JUDr. Štefan Osuský, a trianoni szerződés aláírója Cseh-Szlovákia nevében.

90. évforduló 2010. / The Trianon Peace Treaty Between Allied and Associated Powers and Hungary / A hálás szlovákok.

A révkomáromi Trianon-oszlop (Zahorán Csaba képe)

A révkomáromi Trianon-oszlop

Révkomárom városa már régóta a magyar–szlovák [nemzetépítés szimbolikus versengésének terepe](#), ami a helyi vezetés és a központi hatóságok közötti ellentétekben is jelentkezik. Miközben a magyar emlékmű felavatását a Műemlékvédelmi Hivatal [azóta sem engedélyezte](#), a magyar többségű és vezetésű város vezetése nem tudta megakadályozni az SNS emlékoszlopának kihelyezését. A szlovák nacionalisták szimbolikus térfoglalása azért járhatott sikerrel, mert a kiszemelt helyszín a Szlovák Útkezelő Vállalat hatáskörébe tartozott, a nacionalisták pedig kormányon voltak.

Az oszlop közel egy évtizedig állt a magyar–szlovák államhatáron, ami alatt több alkalommal is [megrongálták](#). Üzenete ellentmondásos volt: egyszerre jelképezte a szlovák nemzeti önrendelkezés megvalósulását és a (cseh)szlovák államiságot, valamint a magyar nemzet megosztását – azon a határátkelőn, amely az oszlop felállítása idején, az európai uniós és schengeni integráció következtében már évek óta elhagyatott volt. A Trianon-obeliszket idén tavasszal két körforgalom kiépítése miatt [távolították el](#), az útkezelő vállalat ezt követően vissza fogja szolgáltatni tulajdonosának, az SNS-nek.